

Meer dan bakstenen of blokkendozen

Door: Tim Doan

“Onderwijs is niet enkel het overdragen van kennis, maar ook de hoeksteen van een veerkrachtige, duurzame en inclusieve samenleving.” Dit staat in het manifest van de Twentsche school.

De Twentsche school is een beweging die zich inzet voor een zo groot mogelijke maatschappelijke impact door waar nodig goede schoolgebouwen en IKC's neer te zetten. Hun doel? Een nieuwe standaard te zetten voor onderwijsgebouwen, waarin duurzaamheid, modulariteit, en gemeenschapsgerichtheid centraal staan. Herman Soepenbergh, Lid College van Bestuur bij Symbio, vertelt hoe dat er in de praktijk uit ziet.

Vier voorloopscholen

Herman: “De Twentsche school is een vernieuwend scholenbouw concept onder de vleugels van onderwijsorganisaties Symbio en Brigantijn. We hebben tot nu vier scholen opgeleverd: MFA Berflo, kindcentrum Markelo, IKC Magenta in Delden en als laatste de Horsten in Borne. Deze vier moet je zien als een soort van voorloper scholen. Over de tijd zijn de projecten steeds dichterbij de huidige standaard toegegroeid, met verbeteringen in layout, indeling, modulaire opbouw naar de bouwstenen en stramien die we nu gebruiken.”

“

De echte slag naar meer natuurlijke bouwprincipes moet nog gemaakt worden

Kan ook eenvoudig

De vernieuwing van schoolgebouwen in Nederland blijft volgens Herman fors achter. Dit komt doordat steeds opnieuw het wiel wordt uitgevonden. Herman: ‘De Twentsche School gelooft in een radicale vereenvoudiging van het ontwerp en de bouw van scholen. Onze schoolgebouwen zijn modulair en flexibel: 80% is gestandaardiseerd voor snelheid en efficiëntie, terwijl 20% ruimte biedt voor maatwerk. We denken dat 80% standaardisatie mogelijk is, zonder dat je overal dezelfde gebouwen krijgt. En die 20% maatwerk is de look and feel, specifieke punten uit de vigerende onderwijsvisie en inpassing in de omgeving. Je moet kijken hoe de omgeving eruit ziet en wat dat betekent voor het gebouw: De vorm van het gebouw, de bouwmassa, maar ook hoe het eruit ziet. Vervolgens een stuk onderwijsvisie

Kindcentrum de Horsten

wat je terug wilt laten komen in het gebouw zelf. En hoe voelt het gebouw aan, wat is de gewenste 'look and feel'. Wat is het kleurgebruik? Wat is het materiaalgebruik? Dat zijn allemaal zaken die minder te standaardiseren zijn. Zonder enorme inbreuk op de gebruikerservaring die je hebt. Anders zou je overal blokkendozen neer gaan zetten.”

Blok van 23x23

Om tot de standaarden te komen, heeft de Twentsche School onderzocht hoe je vanuit onderwijskwaliteit en efficiënte bedrijfsvoering een optimale schoolgrootte kunt bepalen. Hierbij speelt de theorie van Dunbar een belangrijke rol. Deze theorie beschrijft tot hoeveel mensen je kunt verhouden in verschillende groepen. Herman: “We koppelen de theorie aan de onderwijslogistiek, waardoor we uitgaan van een gebouw van ongeveer 400 leerlingen. Daar zou je dan een kinderopvang aan toe kunnen voegen tussen de 50 en 100 kinderen. Vanuit deze gedachte hebben we een basisontwerp ontwikkeld. Dit ontwerp is gestandaardiseerd tot een flexibel blok van zo'n 23 bij 23 meter. Dankzij vaste bouwstenen kun je eenvoudig de indeling van het gebouw aanpassen. Je kunt er een lokaal in maken, je kunt er onderwijsondersteunende ruimtes in maken, je kunt ook kiezen voor leerpleinen, zonder dat je hele ingrijpende verbouwingen nodig hebt in het pand zelf.”

Saamhorigheid

Herman benadrukt het belang van de multifunctionele rol van een schoolgebouw. Hij ziet deze veelzijdigheid dan ook graag terug in de ontwerpen van de gebouwen.

“Onze scholen worden ontworpen om niet alleen te voldoen aan de behoeften van leerlingen en leraren, maar ook om als ontmoetingsplekken te fungeren waar de bredere gemeenschap samenkomt. Alles wat in de wijk of in het dorp afspeelt, is zo veel mogelijk gecentreerd rond het gebouw. Het gebouw is ontworpen voor medegebruik, niet alleen

door de school en kinderopvang, maar bijvoorbeeld ook door een fysiotherapeut. Daarnaast kunnen open ruimtes of de aula's avonds worden ingezet voor activiteiten zoals toneelvoorstellingen. Dat soort verwevenheden zitten erin.”

Toekomst in gedachte

Met het oog op de toekomst vindt Herman dat schoolgebouwen een belangrijke bijdrage moeten leveren aan duurzaamheidsdoelen. Bij De Twentsche School wordt daarom ontworpen vanuit een circulaire en duurzame visie. Herman: “Door te werken met vaste bouwstenen en duurzame materialen, creëren we robuustheid en toekomstbestendigheid. Het gebouw fungeert bovendien als een materialenbank in de wijk, klaar voor hergebruik in de toekomst.” Waar Herman bijzonder trots op is, is het biobased bouwen. “We ontwikkelen nu hele korte lijnen met producenten uit de regio. Hun corporatie heet Twentse Bouwboeren, het zijn agrariërs die momenteel overschakelen naar de teelt van biobased bouwmaterialen. Zij verbouwen materialen die nu al als isolatiemateriaal worden gebruikt voor onze scholen. In de toekomst kan dat ook constructief materiaal worden, al vraagt dat om andere productietechnieken. Hierin zit een mooi voorbeeld van hoe nabijheid en samenwerking samenkomen, geïnspireerd door de oude markegedachte, of 'noaberschap', zoals dat in Twente heet. We worden minder afhankelijk van grote transporteurs en internationale handelsroutes, waardoor ketens minder snel verstoord raken.”

“

Het is belangrijk dat het niet alleen gaat om een fysiek bouwconcept

Energie uit natuur

Herman: “Daarnaast moet het gebouw natuurlijk eigenlijk zo min mogelijk energie gebruiken. Het liefst moet het zelfs energie opleveren. We zijn

ook aan het nadenken over andere technieken om het rendement van het gebouw te verhogen, zodat je minder installaties nodig hebt. Bij IKC Magenta hebben we bijvoorbeeld een concept toegepast waarbij het pand wordt gekoeld met geluidsgolven. Dat is een technische innovatie en is ontwikkeld aan de Universiteit Twente. In een ander pand in Markelo zijn we bezig met zoutwateraccu's om energie op te slaan. De hele batterijtechniek staat natuurlijk nog in de kinderschoenen, maar we zien al veelbelovende resultaten.” De echte slag naar meer natuurlijke bouwprincipes moet nog gemaakt worden volgens Herman: We zijn er met specialisten op dat thema mee bezig. Je kunt bijvoorbeeld denken aan licht- en lucht schoorstenen of aan de manier waarop je een gebouw positioneert ten opzichte van de zon. Het klinkt allemaal vrij voor de hand liggend, maar als je dat goed doet, heb je helemaal geen verwarming nodig, bij wijze van spreken.”

Voor de Twentsche School is het belangrijk dat het niet alleen gaat om een fysiek bouwconcept, wat tegelijkertijd wel de grootste uitingsvorm is. “We zijn niet alleen met een bouwproject bezig, maar ook met een beweging om meer vanuit die gezamenlijkheid brede maatschappelijke welvaart te creëren met elkaar. Dat is wat de Twentsche School is.”

Voor meer informatie zie de website van de Twentsche School

